

Studiepoeng på marginalen

Studiepoengproduksjon og dimensjonering av utdanningstilbud ved statlige universitet og høyskoler

Studiepoengproduksjon i statlig UH-sektor 2013

Stortinget bevilger gjennom Kunnskapsdepartementet (KD) penger til studieplasser. For 2013 ble det bevilget en strategisk tildeling til statlige institusjoner for ca. 107 700 studieplasser, definert som 60-studiepoengsenheter (SPE). Denne tildelingen er ment å dekke 60 % av utgiftene til studieplassene, mens resten blir utbetalt i etterkant ved oppnådd "produksjon" av studiepoeng.

I gjennomsnitt produserte hver student 42,5 studiepoeng i 2013. For å oppfylle målet om 107 700 studiepoengsenheter bør det derfor være omlag 152 500 studenter ved statlige universiteter og høyskoler. Det var imidlertid ca. 196 700 registrerte studenter høsten 2013 (standardtall DBH) og det ble produsert 137 400 SPE. Det produseres dermed nesten 30 000 flere SPE enn institusjonene får strategisk bevilgning for.

Dette innebærer at institusjonene har en "merproduksjon" på 27,5 % som kun er finansiert av den resultatbaserte utdanningskomponenten (RBU). Det vil si at over 21,5 % av alle studiepoeng som avlegges i Norge kun finansieres med 40 % av anslått kostnad for en fulltids studieplass. Dette er studiepoeng på marginalen.

Konsekvenser og utfordringer – studentene på marginalen

Sektoren merker godt at mer enn hver femte studieplass mangler strategisk tildeling og kun blir finansiert med resultatbaserte midler. Ettersom "produksjonen" her gir ekstra inntekter, fristes institusjonene likevel til å overbooke studiene. Statlige universiteter og høyskoler vil samlet sett tjene om lag 1,5 mrd. kr på denne ekstra studiepoengproduksjonen for 2013.¹ Men dersom vi legger til grunn at de satsene Stortinget bevilger til en full studieplass i sum er tilpasset de reelle utgiftene til god forskningsbasert undervisning, betyr det samtidig en manglende finansiering i størrelsesorden 2,3 mrd. kroner.

Studiepoengproduksjon på marginalen i så stort omfang gir åpenbart dårligere rammevilkår for forsknings- og utviklingsarbeidet og går også ut over studiekvaliteten og muligheten til å kunne følge opp studentene på en god måte. Det truer dermed arbeidsvilkårene til de ansatte og muligheten til å drive god forskningsbasert undervisning. Dette er direkte i strid med intensjonene i Kvalitetsreformen, og det er ikke et spørsmål om å fylle opp med noen ekstra studenter i auditoriet eller – i dette omfang – å utnytte ledig kapasitet.

Bildet forverres ytterligere ved at veksten i antall studiepoeng i hovedsak er å finne på høyere grads nivå (se figur på s.2). Studentene på marginalen er samtidig de dyreste i drift, fordi de er de svakeste studentene som krever mest oppfølging og hvor frafallet er høyest.

Forskerforbundets politikk, mål og tiltak

Det er gjentatte ganger dokumentert at de vitenskapelige ansatte arbeider for mye og har for liten tid til FoU innenfor normalarbeidsdagen, senest AFIs rapport om tidsbruk og arbeidstid i universitets- og høyskolesektoren (2012). Forskerforbundet ser en direkte sammenheng mellom underfinansieringen av studiepoengproduksjonen og manglende tid til FoU-arbeid og vil derfor arbeide for at produksjonen av studiepoeng på marginalen reduseres. Myndighetene og institusjonene har et felles ansvar for dette.

I en situasjon med høy studenttilstrømming er det ikke ønskelig å redusere studentopptaket.

Forskerforbundet mener at Stortinget gjennom Kunnskapsdepartementet må øke bevilgningen tilsvarende halvparten av merproduksjonen, og at institusjonene over tid tilpasser opptaket til den økonomiske rammen.

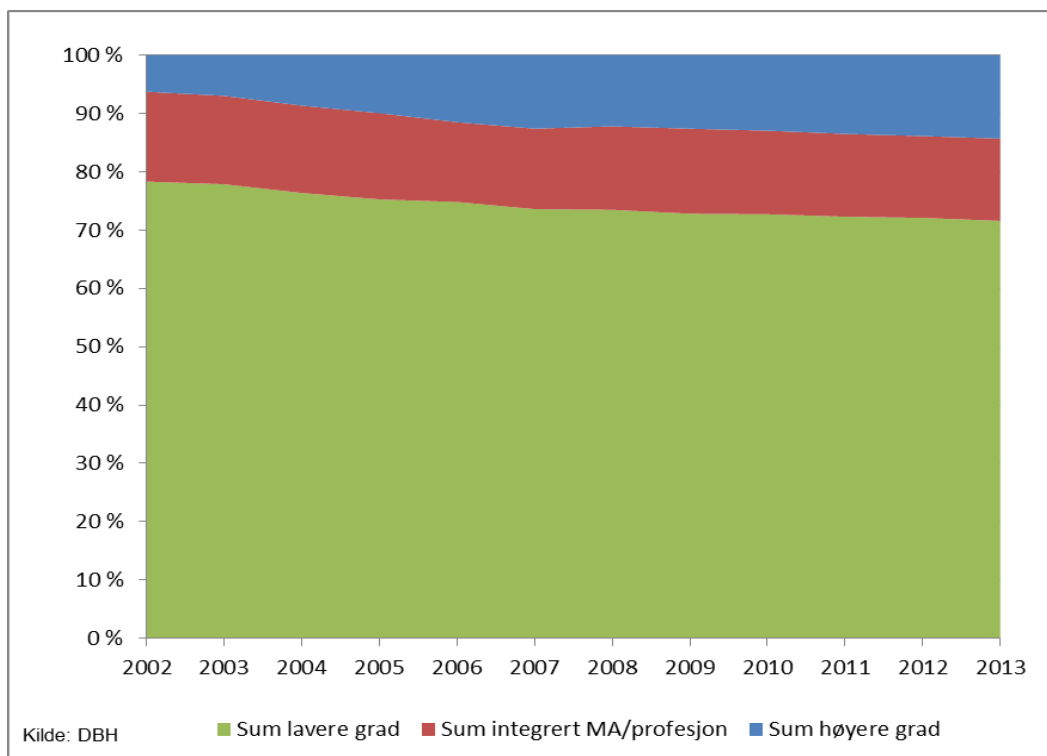
¹ Beregnet med snittpris for SPE etter de resultatbaserte utdanningsinsentiver for 2012 kompensert for lønns og prisvekst.

I tillegg er det nødvendig å dempe incentivvirkningen i finansieringssystemet ved at den resultatbaserte undervisningskomponenten endres slik at institusjonene mottar 80 % ved studentopptak og 20 % ved uteksaminering mot dagens 60-40.

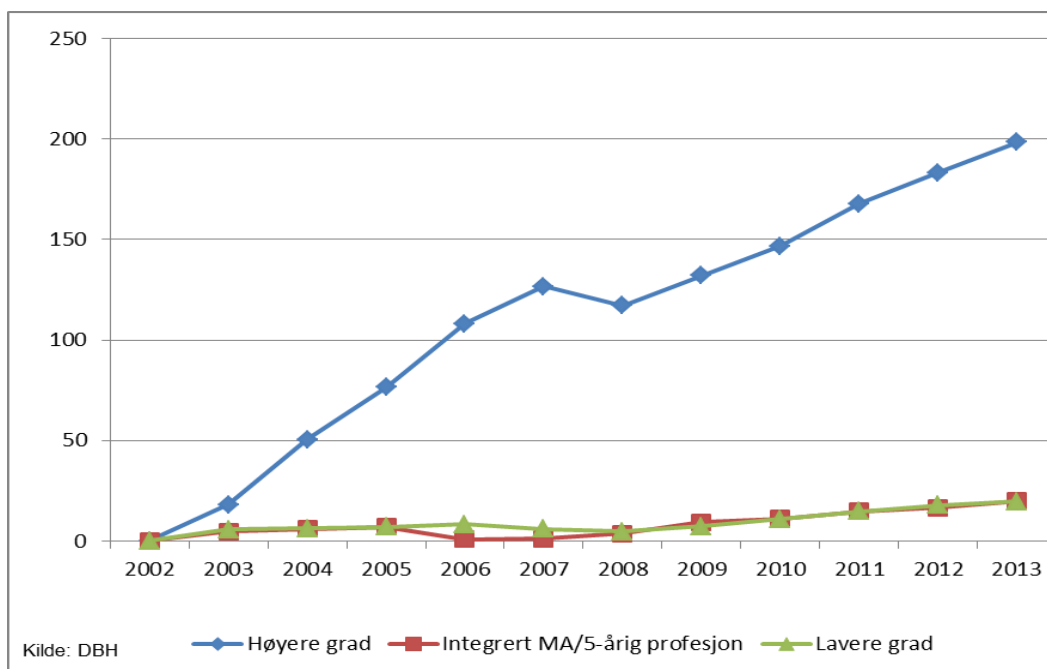
En redusert incentivvirkning vil gjøre at institusjonene får mindre interesse av å ta opp for mange studenter og bidra til at de i større grad kan priori-

tere å beholde og videreutvikle gode fagmiljøer som i perioder opplever sviktende studenttilstrømming.

Forskerforbundet mener at inntektene fra studiepoengproduksjonen må brukes til beste for studenter og ansatte i form av tiltak for bedre studiekvalitet og lønns- og arbeidsvilkår.

Figur 1: Studiepoengproduksjon, andel fordelt på nivå (2002-2013)

Figur 2: Studiepoengproduksjon på ulike nivå – prosentvis utvikling

Vedlegg 1:

Studenter ved statlige universiteter og høyskoler i forhold til studieplasser

Med oversikt over optimalt antall studenter i forhold til studieplasser fra KD samt hvor mange flere studenter (overbookede) det var i 2013.

Institusjon	Studie- plasser fra KD 2013	Prod. av SPE 2012	Reg. stud. høst 13	Reg. stud. høst 12	Stud. per studie- plass	Antall st.poeng per reg. stud.	Optimalt antall studenter	Optimalt ant stud. per studie- plass	Antall over- bookede i forhold optimalt
NTNU	12 207	15 412	21 711	21 187	1,78	43,1	16 988	1,39	4 723
UMB	1 893	3 271	4 587	4 423	2,42	43,6	2 607	1,38	1 980
UiA	4 994	7 009	9 968	9 497	2,00	43,2	6 934	1,39	3 034
UiB	8 340	10 125	14 452	14 290	1,73	42,3	11 838	1,42	2 614
UiN	2 808	3 302	5 755	5 735	2,05	34,5	4 886	1,74	869
UiO	15 839	16 810	26 923	26 870	1,70	37,5	25 343	1,60	1 580
UiS	4 785	6 347	9 141	8 790	1,91	42,5	6 759	1,41	2 382
UIT	5 245	6 881	10 144	9 308	1,93	42,4	7 414	1,41	2 730
Sum U	56 111	69 157	102 680	100 099	1,83	40,9	82 264	1,47	20 416
AHO	277	502	613	601	2,21	49,6	335	1,21	278
HiM	1 076	1 380	1 964	1 990	1,83	41,9	1 542	1,43	422
NHH	1 948	2 613	3 326	3 340	1,71	47,0	2 484	1,28	842
NIH	470	879	1 025	1 042	2,18	51,1	552	1,18	472
NMH	412	554	658	662	1,60	50,4	491	1,19	167
NVH	241	405	485	481	2,01	50,3	287	1,19	198
Sum SVH	4 424	6 334	8 071	8 116	1,82	47,0	5 653	1,28	2 417
HiB	4 558	5 682	6 880	6 784	1,51	49,9	5 480	1,20	1 400
HiBu	2 042	2 740	4 026	3 780	1,97	42,1	2 909	1,42	1 117
HiF	1 114	1 202	1 918	1 925	1,72	37,5	1 781	1,60	137
HiG	1 262	1 944	3 024	2 815	2,40	40,0	1 895	1,50	1 129
HiH	635	957	1 215	1 225	1,91	47,1	810	1,27	405
HH	2 773	3 979	6 154	5 745	2,22	40,1	4 147	1,50	2 007
HiL	1 501	3 176	4 204	4 249	2,80	45,1	1 998	1,33	2 206
HiN	483	891	1 530	1 291	3,17	37,9	764	1,58	766
HiNe	440	776	1 114	1 135	2,53	41,4	638	1,45	477
HiNT	2 163	2 891	3 851	3 599	1,78	46,6	2 787	1,29	1 064
HiOA	10 151	12 152	16 527	16 004	1,63	44,8	13 587	1,34	2 940
HSF	1 704	2 494	3 313	3 328	1,94	45,1	2 269	1,33	1 044
HSH	1 521	1 774	3 032	2 916	1,99	35,8	2 549	1,68	483
HiST	5 672	6 311	7 755	7 526	1,37	49,6	6 866	1,21	888
HiT	3 328	4 771	6 423	6 264	1,93	45,1	4 425	1,33	1 998
HVE	2 225	2 755	4 050	3 791	1,82	42,2	3 166	1,42	884
HVO	1 689	2 327	3 648	3 684	2,16	38,1	2 661	1,58	988
HiØ	2 773	3 410	5 095	4 809	1,84	41,3	4 028	1,45	1 067
HiÅ	1 071	1 587	2 145	2 057	2,00	45,3	1 418	1,32	728
SH	85	83	114	148	1,34	38,0	134	1,58	-20
Sum SH	47 190	61 901	86 017	83 074	1,82	43,9	64 453	1,37	21 564
Sum totalt	107 725	137 391	196 768	191 289	1,83	42,5	152 133	1,41	44 635

Antall studenter fra DBH under kategorien egenfinansierte studenter med studierett.

Det utelukker studenter/studieplasser finansiert fra andre kilder, elever på forkurs samt personer uten studierett

Med halvårsvirkning for nye studenter høsten 2013.

Vedlegg 2:

Merproduksjon på marginalen i 2013

Institusjon	Antall studie- plasser med finansiering i strategisk til- deling ^N	Produksjon av SPE 2013	Merprod. i antall	Merprod. i %	Andel av total- produksjon på marginalen
NTNU	12 207	15 412	3 205	26,3	20,8
UMB	1 893	3 271	1 378	72,8	42,1
Universitetet i Agder	4 994	7 009	2 015	40,3	28,7
Universitetet i Bergen	8 340	10 125	1 785	21,4	17,6
Universitetet i Nordland	2 808	3 302	494	17,6	15,0
Universitetet i Oslo	15 839	16 810	971	6,1	5,8
Universitetet i Stavanger	4 785	6 347	1 562	32,6	24,6
Universitetet i Tromsø	5 245	6 881	1 636	31,2	23,8
Sum universiteter	56 111	69 157	13 046	23,2	18,9
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	277	502	225	81,2	44,8
Høgskolen i Molde	1 076	1 380	304	28,2	22,0
Norges handelshøgskole	1 948	2 613	665	34,2	25,5
Norges idrettshøgskole	470	879	409	87,1	46,5
Norges musikkhøgskole	412	554	142	34,5	25,7
Norges veterinærhøgskole	241	405	164	68,1	40,5
Sum vitenskapelige høgskoler	4 424	6 334	1 910	43,2	30,1
Høgskolen i Bergen	4 558	5 682	1 124	24,7	19,8
Høgskolen i Buskerud	2 042	2 740	698	34,2	25,5
Høgskolen i Finnmark	1 114	1 202	88	7,9	7,3
Høgskolen i Gjøvik	1 262	1 944	682	54,1	35,1
Høgskolen i Harstad	635	957	322	50,7	33,6
Høgskolen i Hedmark	2 773	3 979	1 206	43,5	30,3
Høgskolen i Lillehammer	1 501	3 176	1 675	111,6	52,7
Høgskolen i Narvik	483	891	408	84,5	45,8
Høgskolen i Nesna	440	776	336	76,4	43,3
Høgskolen i Nord-Trøndelag	2 163	2 891	728	33,7	25,2
Høgskolen i Oslo og Akershus	10 151	12 152	2 001	19,7	16,5
Høgskolen i Sogn og Fjordane	1 704	2 494	790	46,3	31,7
Høgskolen Stord/Haugesund	1 521	1 774	253	16,7	14,3
Høgskolen i Sør-Trøndelag	5 672	6 311	639	11,3	10,1
Høgskolen i Telemark	3 328	4 771	1 443	43,3	30,2
Høgskolen i Vestfold	2 225	2 755	530	23,8	19,2
Høgskolen i Volda	1 689	2 327	638	37,8	27,4
Høgskolen i Østfold	2 773	3 410	637	23,0	18,7
Høgskolen i Ålesund	1 071	1 587	516	48,2	32,5
Samisk høgskole	85	83	-2	-2,5	-2,5
Sum høgskoler	47 190	61 901	14 711	31,2	23,8
Sum totalt	107 725	137 391	29 666	27,5	21,6

^N= KDs måltall for heltidsekvivalente studieplasser med finansiering i strategisk tildeling fra systemets utgangsposisjon i 2002, korrigert for studieplassendringer fram til 2013. Siste endringer hentet fra KDs Orientering om forslag til statsbudsjett 2013